

НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

УДК 347.948:001.89

Р.С. Филь,
здобувач ДНДІ МВС України,
С.П. Филь,
здобувач ДНДІ МВС України

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО СУДОВУ ЕКСПЕРТИЗУ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

У статті розглянуто загальні положення про судову експертизу об'єктів права інтелектуальної власності. З'ясовано основні вимоги до атестації судових експертів та сучасний стан єдиних методик проведення судових експертиз для різних об'єктів права інтелектуальної власності. Проаналізовано порядок призначення судових експертиз об'єктів права інтелектуальної власності з кримінальних, цивільних та адміністративних справ. Вказано основні проблеми та можливі шляхи їх подолання.

Ключові слова: права інтелектуальної власності, судова експертиза у сфері інтелектуальної власності, методики проведення судової експертизи.

В статье рассмотрены общие положения о судебной экспертизе объектов права интеллектуальной собственности. Выяснены основные требования к аттестации судебных экспертов и современное состояние единых методик проведения судебных экспертиз для различных объектов права интеллектуальной собственности. Проанализирован порядок назначения судебных экспертиз объектов права интеллектуальной собственности по уголовным, гражданским и административным делам. Указаны основные проблемы и возможные пути их преодоления.

Ключевые слова: права интеллектуальной собственности, судебная экспертиза в сфере интеллектуальной собственности, методики проведения судебной экспертизы.

Paper deals with general provisions of forensic examination of intellectual property rights. Basic requirements for the certification of forensic experts and the current state of uniform methods of forensic examinations for different intellectual property rights are highlighted. The analysis of the procedure of an appointment of judicial examination of intellectual property rights through criminal, civil and administrative cases is carried out. The key problems and possible ways to overcome them are noted.

Keywords: intellectual property rights, judicial expertise in intellectual property, methods of forensic examination.

Розвиток інтелектуальної власності створює сприятливе середовище для технологічних інновацій та художньої творчості, що, у свою чергу, заохочує інвестиції, полегшує трансфер технологій, у результаті чого збільшується асортимент товарів і послуг, підвищується їхня якість, з'являються нові можливості для розвитку особистості.

Державна система правової охорони та захисту інтелектуальної власності спрямована на використання продукту інтелектуальної діяльності як стратегічного

ресурсу в системі формування національного багатства та підвищення конкурентоспроможності економіки нашої країни, прискорення інноваційного розвитку та інтеграції України в міжнародний економічний простір.

Особливість інтелектуальної власності полягає в тому, що вона охоплює сукупність галузей економіки і видів суспільної діяльності, які не беруть безпосередньої участі у створенні матеріальних благ. Ці галузі виробляють унікальний продукт – інтелектуальний. Саме такий продукт є одним з основних і необхідних елементів розвитку суспільства і прогресу людства загалом. Об'єкти права інтелектуальної власності (далі – ПІВ) на відміну від об'єктів права власності не завжди мають матеріальну форму. Більше того, їх економічна цінність не залежить від матеріального носія, на якому вони містяться – це лише спосіб передачі авторських думок та ідей іншим особам. У результаті об'єкти ПІВ стають вразливими для недобросовісного використання без згоди їх власника та предметом правопорушень проти ПІВ.

За даними Генеральної Прокуратури України, станом на жовтень 2016 року було відкрито 313 кримінальних справ за фактом скоєння кримінальних правопорушень, пов'язаних з порушенням права інтелектуальної власності: 167 кримінальних справ щодо порушень авторського права і суміжних прав (за ст. 176 Кримінального Кодексу України (далі – КК України)), 14 справ – незаконного використання винаходу, корисних моделей, промислових зразків, топографічних інтегральних мікросхем, сортів рослин, раціоналізаторських пропозицій (ст. 177 КК України) та 132 справ – незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення погодження товару (ст. 229 КК України) [1; 2, ст. 176, 177 та 229].

Відповідно до статистичного бюлетеню Державної служби статистики України “Адміністративні правопорушення в Україні в 2015 році” протягом звітного року було зафіксовано 187 адміністративних правопорушень, що посягають на об'єкти права інтелектуальної власності, з них тільки по 154 справам прийнято рішення [3]. Також усе частіше органи доходів і зборів України фіксують порушення митних правил при переміщенні товарів через митний кордон України з порушенням прав інтелектуальної власності. Про що свідчать зазначені вище дані Державної служби статистики України, а саме що за 2015 рік було порушено 21 справу про порушення митних правил за фактом ввезення на митну територію України контрафактних товарів. Враховуючи, що дані наведені без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції, то можна припустити, що реальні показники за цей рік можуть збільшитися.

Будь-яка особа, якій належать майнові та немайнові права на об'єкти ПІВ, має право звернутися до суду за захистом своїх прав на ці об'єкти. На сьогодні захист прав і законних інтересів авторів та правовласників у судовому порядку є найбільш дієвим інструментом у вирішенні спорів. Специфічний характер судових спорів у сфері інтелектуальної власності вимагає залучення фахівців, наділених спеціальними технічними та правовими знаннями, тобто судових експертів.

Серед вагомих наукових досліджень учених щодо питання захисту прав інтелектуальної власності можна виділити Г.О. Андрощука, О.Ф. Дорошенка, М.В. Ковіню, А.Г. Жарінову, О.П. Орлюк, В.І. Нежиборця, Н.М. Мироненка, М.В. Паладія, С.В. Ващенко, Г.В. Корчевного, І.Г. Запорожець, О.М. Головкову,

І.О. Личенка, Ф.О. Кіріленка та ін. Дослідженню питання проведення експертизи у сфері інтелектуальної власності присвячено багато праць, зокрема роботи: А.С. Штефан, О.Ф. Дорошенка, О. Бутнік-Сіверського, Г.К. Дорожко, Н.В. Марченко, І.І. Брус, Ю.Г. Охромєєва, В.М. Шерстюк, Л.Ю. Патроманської, О.О. Разборської, Г.О. Лисенко, Г.В. Прохоров-Лукіна, Н.В. Мещерякової, Т.М. Маслової, Р.Я. Лемик тощо.

Враховуючи фрагментальні наукові дослідження наукових та практичних засад проведення судової експертизи у сфері інтелектуальної власності та актуальність цього питання, воно потребує подальшого наукового аналізу. Саме тому метою статті є аналіз загальних положень про судову експертизу об'єктів права інтелектуальної власності в Україні.

Судово-експертна діяльність здійснюється з метою забезпечення правосуддя України незалежною, кваліфікованою і об'єктивною експертизою, орієнтованою на максимальне використання досягнень науки і техніки. Під поняттям “судова експертиза” розуміють дослідження, які здійснені експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів досудового розслідування чи суду. Експерти у своїй діяльності керуються Законом України “Про судову експертизу”, який визначає основні правові, організаційні та фінансові засади судово-експертної діяльності в Україні [4, ст. 1].

Судовий експерт зобов'язаний: належно проводити повне дослідження і надати обґрунтований та об'єктивний письмовий висновок на вимогу особи або органу, які залучили експерта, судді, суду надати роз'яснення щодо даного ним висновку та заявляти самовідвід за наявності передбачених законодавством підстав, які виключають його участь у справі [4, ст. 12].

Згідно із Законом України “Про судову експертизу” судовим експертам надається право: 1) ознайомлюватися з матеріалами справи, що стосуються предмета судової експертизи, і подавати клопотання про надання додаткових матеріалів; 2) вказувати у висновку експерта на виявлені в ході проведення судової експертизи факти, які мають значення для справи і з приводу яких йому не були поставлені питання; 3) з дозволу особи або органу, які призначили судову експертизу, бути присутнім під час проведення слідчих чи судових дій і заявляти клопотання, що стосуються предмета судової експертизи; 4) подавати скарги на дії особи, у провадженні якої перебуває справа, якщо ці дії порушують права судового експерта; 5) одержувати винагороду за проведення судової експертизи, якщо її виконання не є службовим завданням; 6) проводити на договірних засадах експертні дослідження з питань, що становлять інтерес для юридичних і фізичних осіб, з урахуванням обмежень, передбачених законом [4, ст. 13].

Слід зауважити, що до проведення судових експертиз, крім тих, що проводяться виключно державними спеціалізованими установами, можуть залучатися також судові експерти, які не є працівниками цих установ.

До речі, до державних спеціалізованих установ належать Міністерство юстиції України, Міністерство внутрішніх справ України, Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство оборони України, Служба безпеки України та Державна прикордонна служба України.

Згідно з наказом Міністерства внутрішніх справ від 3 листопада 2015 р. № 1343 до експертної служби МВС входять Державний науково-дослідний

експертно-криміналістичний центр МВС України (далі – ДНДЕКЦ) та територіальні підрозділи – науково-дослідні експертно-криміналістичні центри, основними завданнями яких є здійснення судово-експертної діяльності, у межах компетенції проведення експертних досліджень на договірних засадах з питань, що становлять інтерес для юридичних і фізичних осіб, з урахуванням обмежень, передбачених Законом України “Про судову експертизу” тощо [5].

Незалежність судового експерта та правильність його висновку забезпечується ст. 4 Закону України “Про судову експертизу”: 1) процесуальним порядком призначення судового експерта; 2) заборонаю під загрозою передбаченої законом відповідальності втручатися будь-кому в проведення судової експертизи; 3) існуванням установ судових експертиз, незалежних від органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування та суду; 4) створенням необхідних умов для діяльності судового експерта, його матеріальним і соціальним забезпеченням; 5) кримінальною відповідальністю судового експерта за дачу свідомо неправдивого висновку та відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов’язків; 6) можливістю призначення повторної судової експертизи; 7) присутністю учасників процесу в передбачених законом випадках під час проведення судової експертизи.

У висновку експерт відображає докладний опис проведених ним досліджень, які ґрунтуються на його наукових, технічних або інших спеціальних знаннях, зроблені в результаті цих досліджень висновки та обґрунтовані відповіді на питання, задані судом.

При оформленні експертного висновку експерту необхідно зазначити: 1) коли, де, ким (ім’я, освіта, спеціальність, свідоцтво про присвоєння кваліфікації судового експерта, стаж експертної роботи, науковий ступінь, вчене звання, посада експерта) та на якій підставі була проведена експертиза; 2) місце і час проведення експертизи; 3) хто був присутній при проведенні експертизи; 4) перелік питань, що були поставлені експертіві; 5) опис отриманих експертом матеріалів та які матеріали були використані експертом; 6) докладний опис проведених досліджень, у тому числі методи, застосовані в дослідженні, отримані результати та їх експертна оцінка; 7) обґрунтовані відповіді на кожне поставлене питання [6, ст. 82; 7, ст. 102; 8, ст. 144]. До того ж у висновку експерта повинні відображатися дані про те, що експерта попереджено про кримінальну відповідальність за завідомо неправдивий висновок та за відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов’язків.

Нині судовим експертом може стати будь-яка особа, яка має відповідну вищу освіту, освітньо-кваліфікаційний рівень не нижче спеціаліста. Окрім наявності вищої освіти, майбутньому експерту необхідно пройти процедуру атестації, метою якої є оцінка професійного рівня фахівця, який буде залучатися до проведення судових експертиз або братиме участь у розробках теоретичної та методичної бази судової експертизи.

На жаль, законодавець передбачає підстави, за яких особі, яка має намір отримати (підтвердити) кваліфікацію судового експерта, може бути відмовлено у присвоєнні кваліфікації, а саме: 1) визнання її в установленому законодавством порядку недієздатною; 2) наявності судимості; 3) накладання адміністративного стягнення за вчинення корупційного правопорушення або дисциплінарного стягнення у вигляді позбавлення кваліфікації судового експерта (протягом року

з дня прийняття відповідного рішення); 4) відсутності відповідної вищої освіти; 5) не здача кваліфікаційного іспиту.

Порядок проведення атестації судового експерта здійснюється відповідно до Положення про експертно-кваліфікаційні комісії та атестацію судових експертів [9], а присвоєння чи позбавлення кваліфікаційних класів судового експерта проводиться згідно з Порядком присвоєння кваліфікаційних класів судових експертів працівникам науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України [10].

Відповідно до Положення працівники науково-дослідних установ судової експертизи та фахівці, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, повинні крім того, що мати раніше зазначену відповідну вищу освіту, пройти підготовку або стажування, знати теоретичні, організаційні і процесуальні питання судової експертизи та методичні положення і практику їх застосування за відповідною експертною спеціальністю та скласти кваліфікаційний іспит [9].

Кваліфікація судовому експерту присвоюється згідно зі встановленим переліком видів судових експертиз та експертних спеціальностей у Положенні [9]. Відповідно до цього переліку видів судових експертиз судову експертизу об'єктів ПІВ відносять до V класу експертизи як окремий вид експертизи під назвою "Експертиза у сфері інтелектуальної власності". Такий вид експертизи поділяється на підвиди судових експертиз, які співпадають з назвами об'єктів інтелектуальної власності. Залежно від підвиду експертизи "Експертиза у сфері інтелектуальної власності" розділяються види експертних спеціальностей. До таких видів належать дослідження, пов'язані з літературними, художніми творами, комп'ютерними програмами, компіляціями даних (базами даних), виконаннями, фонограмами, відеограмами, програмами (передачами) організацій мовлення, винаходами, корисними моделями, промисловими зразками, сортами рослин, породами тварин, комерційними (фірмовими) найменуваннями, торговельними марками (знаками для товарів і послуг), географічними зазначеннями, топографіями інтегральних мікросхем, комерційною таємницею (ноу-хау), раціоналізаторськими пропозиціями та економічні дослідження у сфері інтелектуальної власності.

У результаті проведеної атестації експерту видається свідоцтво про присвоєння кваліфікації судового експерта з певного виду експертної спеціальності. Свідоцтво має обмежений термін дії – від 3 до 6 років. По завершенню терміну дії свідоцтва експерт має право його продовжити після того, як підтвердить свою кваліфікацію: для працівників науково-дослідних установ судової експертизи – на п'ять років, для фахівців, які не є працівниками державних спеціалізованих установ – на три роки.

Далі Міністерство юстиції України вносить відомості до державного реєстру атестованих судових експертів щодо видачі свідоцтва експерту. На сьогодні Мін'юст України надає можливість суспільству в електронному вигляді здійснювати запит інформації про атестованих судових експертів у Реєстрі атестованих судових експертів [11]. Отримана інформація запиту може містити такі дані: номер свідоцтва, назву комісії, дату та номер рішення комісії, термін дії свідоцтва, номер та вид експертизи, індекс та вид експертної спеціальності.

Проаналізувавши цей реєстр, можна відмітити, що судові експерти у сфері інтелектуальної власності працюють як у державних спеціалізованих установах Мін'юсту й Міністерства внутрішніх справ України, так і в інших установах або

як самозаймані. Станом на 2015 рік кількість атестованих судових експертів у сфері інтелектуальної власності становила 160, з них 75 експертів працюють у науково-дослідних експертно-криміналістичних установах МВС України, 58 – у науково-дослідних установах Мін'юсту України та 27 – в інших установах і організаціях, не підпорядкованих Мін'юсту України, або як самозайняті особи.

Деякою мірою можна погодитись з думкою С.А. Петренка, який стверджує, що в Україні існує незбалансований розподіл експертів по областях. Він приводить дані, що станом на 2014 рік тільки в МВС було відносно рівномірно розподілено експертів по регіонах України, а в системі експертних установ Мін'юсту здійснилася цілеспрямована концентрація експертів у м. Києві, що, на думку науковця, не є доцільним із позиції розвитку не тільки судової експертизи об'єктів ПІВ, а й цієї сфери взагалі в областях. Також вчений виділяє ще одну негативну тенденції у сфері судової експертизи інтелектуальної власності, яка пов'язана зі зменшенням кількості судових експертів, що не працюють в установах Мін'юсту. У результаті від практичної судово-експертної діяльності за останні роки було відлучено чимало висококваліфікованих професіоналів. Необґрунтовано високі ціни за проходження навчання та стажування при отриманні або підтвердженні кваліфікації судового експерта, у порівнянні з безкоштовністю подібної процедури для працівників експертних установ Мін'юсту також негативно впливають на забезпечення експертизи ПІВ [12, с. 81–82].

Для проведення експертизи експерт використовує методики проведення судових експертиз. Ці методики підлягають обов'язковій атестації та державній реєстрації. Процедура їх атестації та реєстрації регламентується постановою Кабінету Міністрів України від 2 липня 2008 р. № 595 [13].

Розробляють такі методики державні спеціалізовані установи міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, що здійснюють судово-експертну діяльність. При необхідності до розроблення методик залучаються провідні фахівці з певних галузей знань за їх згодою.

Під поняттям “методика проведення судової експертизи” розуміють результат наукової роботи, що містить систему методів дослідження, які застосовуються в процесі послідовних дій експерта з метою виконання певного експертного завдання [4].

Метою проведення атестації методик є оцінка звіту про наукову роботу, виконану з метою розроблення методик, шляхом проведення його рецензування та апробації методик спеціалізованими установами. Рецензування звіту про наукову роботу проводиться фахівцями з певних галузей знань, які не брали участь у розробленні методик, з метою визначення актуальності та новизни з урахуванням сучасних досягнень науки і техніки, а також можливості використання методик в експертній практиці [13]. Результати атестації методик розглядаються науковими радами спеціалізованих установ, які діють відповідно до Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність” [14].

Після прийняття науковою радою рішення про рекомендацію до впровадження методики в експертну практику її направляють до Мін'юсту на державну реєстрацію. А далі Мін'юст уносить дані про державну реєстрацію методики до Реєстру методик проведення судових експертиз [15]. Нині тільки 7 методик для проведення експертизи у сфері інтелектуальної власності пройшли атестацію, а саме: методика проведення судових експертиз літературних творів, методика проведення судових

експертиз, пов'язаних із кресленнями – об'єктами авторського права, методика проведення досліджень оптичних носіїв, що містять об'єкти авторського права та суміжних прав, методика проведення судової експертизи, пов'язаної з винаходами та корисними моделями, методика проведення судової експертизи, пов'язаної з раціоналізаторськими пропозиціями, методика дослідження ознак контрафактності лазерних компакт-дисків, аудіо- та відеокасет, методика проведення судової експертизи комерційної таємниці та ноу-хау. Розробниками перерахованих методик були установи Мін'юсту України та ДНДЕКЦ МВС України [15].

Ознайомившись із переліком атестованих методик, можна відмітити, що їх кількість не забезпечує здійснення дослідження всього переліку існуючих об'єктів ПІВ. Прогалина виникає з експертизою таких об'єктів, як знаків для товарів і послуг, комерційних (фірмових) найменувань, промислових зразків, топографічних інтегральних мікросхем, сортів рослин та порід тварин, комп'ютерних програм, баз даних, аудіовізуальних творів. На нашу думку, відсутність єдиної методики проведення експертизи, особливо торгових марок, є не припустимою. Адже, виходячи зі статистичних даних про зареєстровані кримінальні правопорушення за ст. 229 КК України, які наведені на початку дослідження, щороку фіксується тенденція кримінальних правопорушень щодо незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення погодження товару.

У результаті такої ситуації експерту при проведенні дослідження об'єктів ПІВ, на які відсутня єдина методика необхідно керуватися власними знаннями в цій галузі для написання обґрунтованого висновку, що може призводити до суттєвих порушень чинного законодавства.

Таку позицію підтримують Г.К. Дорошко та Н.В. Марченко, які стверджують, що відсутність єдиних методик дослідження може стати підґрунтям для проведення повторних експертиз в інших установах, що призводять до затягування судового процесу. Для покращення захисту ПІВ вони підтримують позицію впровадження єдиних методик для всіх можливих об'єктів ПІВ [16, с. 116–120].

Влучно підмітив Ю.Г. Охромєєв, що відсутність методик призводить до виникнення суперечок під час проведення цього виду експертизи, зокрема в методологічних підходах [17].

А.С. Штефан відмічає, що відсутність методик проведення експертиз об'єктів авторського права фактично надає експертові можливість при проведенні дослідження керуватися будь-якими підходами, власними внутрішніми переконаннями та ін. У результаті дослідження, що проводилося за відсутності рекомендацій та визначених законом методик, викладені в судовій експертизі висновки можуть суперечити нормам чинного законодавства та практиці його застосування. Також вона стверджує, що іноді гарантована законодавством у сфері судової експертизи незалежність експерта призводить до обрання ним помилкового шляху дослідження та призводить до необґрунтованих висновків [18, с. 73].

Продовжуючи наше дослідження, ми хотіли звернути увагу на те, що порядок призначення експертизи по кримінальним, адміністративним та цивільним справам має свої особливості. Якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання, то за зверненням сторони кримінального провадження або за дорученням слідчого судді чи суду проводиться експертиза. Крім того, не допускається проведення експертизи для з'ясування юридичних питань [7, ст. 242].

Порядок залучення експерта по кримінальному провадженні встановлює вимоги, за якими можна залучити експерта. До таких вимог належать: 1) сторона обвинувачення залучає експерта за наявності підстав для проведення експертизи, у тому числі за клопотанням сторони захисту чи потерпілого; 2) сторона захисту має право самостійно залучити експертів на договірних умовах для проведення експертизи, у тому числі обов'язкової; 3) експерт може бути залучений слідчим суддею за клопотанням сторони захисту [7, ст. 243].

При розгляді цивільних справ, відповідно, призначення експертизи є обов'язковим у разі заявлення клопотання про призначення експертизи обома сторонами або за клопотанням хоча б однієї зі сторін. Висновок експертизи передбачає встановлення характеру і ступеня ушкодження здоров'я, психічного стану особи та віку особи, якщо про це немає відповідних документів і неможливо їх одержати [8, ст. 145].

В адміністративному судочинстві суд може призначити експертизу для з'ясування обставин, що мають значення для справи і потребують спеціальних знань у галузі науки, мистецтва, техніки, ремесла тощо. До того ж особам, які беруть участь у справі, надається право подати суду питання, на які потрібна відповідь експерта та просити суд призначити експертизу і доручити її проведення відповідній експертній установі або конкретному експерту. Якщо сторони домовилися про залучення експертами певних осіб, суд повинен призначити їх відповідно до цієї домовленості [6, ст. 81].

Якщо проведення експертизи доручено експертній установі, її керівник має право доручити проведення експертизи одному або кільком експертам, якщо судом не визначено конкретних експертів, у разі потреби – замінити виконавців експертизи, заявити клопотання щодо організації проведення досліджень поза межами експертної установи.

Проаналізувавши порядок призначення експертизи по кримінальним, цивільним та адміністративним справам, досить часто виникає ситуація, коли по справі можуть одночасно обидві сторони ухвалювати рішення про призначення експертиз на одні й ті ж самі об'єкти ПІВ. У результаті такої ситуації, як стверджують О.В. Кравчук та Ю.В. Циганюк, виникає питання, як і хто розподілятиме об'єкти дослідження між сторонами та на чиєму боці буде перевага за часом призначення експертизи. Для вирішення такої ситуації вони пропонують врегулювати норми законодавчої бази [19, с. 34–45].

На думку С.А. Петренка, призначення декількох судових експертиз по справі свідчить про складність проведення експертиз у сфері інтелектуальної власності. Адже для встановлення властивостей, ознак та характеристик об'єктів ПІВ, визначення факту їх присутності або використання у матеріальних об'єктах інтелектуальної власності необхідні спеціальні знання, які повинен мати судовий експерт з питань ПІВ [12, с. 80–85].

Отже, підсумовуючи наведене вище, зазначимо, що для ефективного проведення експертизи у сфері інтелектуальної власності потрібно вдосконалити законодавство України в сфері інтелектуальної власності та судової експертизи, в якому чітко визначити єдині методики проведення експертиз усіх об'єктів ПІВ, порядок призначення експертизи по справі на один і той же об'єкт дослідження та оцінку експертного висновку по цьому об'єкту при розгляді справи, рівні критерії для всіх осіб, які планують стати судовими експертами. Оскільки окремий вид експертизи у сфері інтелектуальної власності утворився відносно недавно, у 2002 р., а єдині методики дослідження почали ухвалювати тільки з 2005 р., то, на наш погляд, проблеми, які виникають при проведенні експертизи об'єктів ПІВ,

котрі ми розглянули, є типовими, але не вичерпними, тому потребують подальшого наукового обґрунтування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за січень-жовтень 2016 року / Статистична інформація про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=112173&libid=100820&c=edit&_c=fo#.
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. – № 25–26. – Ст. 176, 177, 229.
3. Адміністративні правопорушення в Україні: статистичні бюлетені Державної служби статистики України за 2010–2016 роки.
4. Про судову експертизу : Закон України від 25 лютого 1994 року № 4038-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1994. – № 28. – Ст. 232.
5. Про затвердження Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України : Наказ Міністерства внутрішніх справ від 03.11.2015 № 1343 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 92. – С. 342. – Ст. 3149.
6. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 6 липня 2005 року № 2447-IV // Офіційний вісник України. – 2005. – № 32. – С. 11. – Ст. 1918.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2013. – № 9–10, № 11–12, № 13. – Ст. 88.
8. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 року № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2004. – № 41–41. – Ст. 492.
9. Про затвердження Положення про експертно-кваліфікаційні комісії та атестацію судових експертів : Наказ Міністерства юстиції України від 3 березня 2015 року № 301/5 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 17. – С. 278. – Ст. 468.
10. Про затвердження Порядку присвоєння кваліфікаційних класів судових експертів працівникам науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України : Наказ Міністерства юстиції України від 30 грудня 2011 року № 3660/5 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 3. – С. 151. – Ст. 105.
11. Реєстр атестованих судових експертів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gase.minjust.gov.ua>.
12. *Петренко С.А.* Місце судової експертизи у справах із захисту прав інтелектуальної власності та удосконалення судово-експертної діяльності / С.А. Петренко // Інтелектуальна власність в Україні: погляд з XXI ст : матеріалами IV Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 25–26 верес. 2014 р.) – Черкаси: Чабаненко Ю.А., 2014. – С. 80–85.
13. Про затвердження Порядку атестації та державної реєстрації методик проведення судових експертиз : Постанова Кабінету Міністрів України від 02 липня 2008 року № 595 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 49. – С. 33. – Ст. 1585.
14. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26 листопада 2015 року № 848-VIII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2016. – № 3. – Ст. 25.
15. Реєстр методик проведення судових експертиз [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rmpse.minjust.gov.ua>.
16. *Дорошко Г.К.* Судовий експерт у сфері інтелектуальної власності / Г.К. Дорошко, Н.В. Марченко // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2014. – № 1 (10), т. 2. – С. 116–120.
17. *Охромеев Ю.Г.* Деякі аспекти проведення судової експертизи у сфері інтелектуальної власності / Ю.Г. Охромеев // Інтелектуальна власність. – 2009. – № 1 (27).
18. *Штефан А.С.* Судова експертиза об'єктів авторського права: проблемні питання незалежності експерта / А.С. Штефан // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2009. – № 3. – С. 72–80.
19. *Кравчук О.В.* Порядок призначення судових експертиз у сфері інтелектуальної власності за новим Кримінальним процесуальним кодексом України / О.В. Кравчук, Ю.В. Циганюк // Криміналістичний вісник. – 2013. – № 2 (20) . – С. 34–45.

Отримано 15.11.2016

Рецензент Марченко О.С., к.т.н.